

**Předmět PSY408 (JS 2009): Poradenská psychologie II:
partnerské vztahy, manželství, rodina**

Vyučující: Zbyněk Vybíral (garant), Ivo Plaňava

Určeno: studujícím magisterské psychologie na FSS MU

Cíle:

- seznámení s psychologickými aspekty partnerských vztahů, soužití v manželství a rodině;
- uvedení do teorií, pojmosloví a praxe psychologického poradenství a psychoterapie určených pro řešení partnerských konfliktů a krizí;
- kultivace pohledu na problémy partnerských vztahů, manželství a rodiny;
- získání přehledu o současném manželském poradenství ve světě – studiem časopiseckých a internetových textů a zdrojů.

Semestr: jarní semestr / akademický rok 2008/2009, celkem 24 vyuč. hodin;
úterky 1 x za 14 dní (14.00 - 17.40 hod. sudé týdny, začátek 17. 2.);
učebna 24
První přednáška 17. 2. 2009.

Zkouška ve formě testu: hodnocení stupněm A až F; 5 ECTS

Předpoklady absolvování

1. Vypracovat a v termínu odevzdat jeden krátký odborný esej (reflexi) v min. rozsahu 3 NS (5 400 znaků). (Pozdější odevzdání bude důvodem nesplnění podmínek k absolvování předmětu.) Lze vypracovat i další (druhou) práci, za kterou lze získat 1 až 5 bodů, které budou připočteny k výsledkům zkouškového testu.
Termín odevzdání všech prací (k rukám Z. Vybírala) do pondělí 28. 4. 08 (do 16:00). Na později odevzdané práce nebude brán zřetel.
Témata k výběru:
 - a) Poradenský (psychoterapeutický) přístup (škola), který mne konvenuje, oslovuje. Čím – a proč je tomu tak právě u mě?
 - b) Výběr a volba partnera (partnerky): co považují za významné a co ne (osobní reflexe).
 - c) Porovnání vybrané myšlenky z matrimoniologické literatury s vlastním názorem (kritická reflexe toho, co najdete v literatuře).
 - d) Jaké neuvědomělé (event. ne plně uvědomované) komponenty bych mohl/a/ vnášet do své poradenské (psychoterapeutické) práce?
 - e) *Je možné navrhnout i jiné relevantní téma a včas je vyjednat s jedním z vyučujících v konzultačních hodinách.*

2. Úspěšné složení zkoušky v podobě písemného testu (hodnocení A – E).

Harmonogram, tématické okruhy, klíčové pojmy

Přednášky I. Plaňavy – tématické okruhy:

1. přednáška/ 17. 2.: Co předmět nabízí, co /ne/lze očekávat? Rizika a otazníky: osobní příběhy a projekce; studium a profese.

Osobnost poradce – terapeuta; /ne/propojenosti profese a osobního života.

Profesní /de/formace, syndrom „burn-out“.

Psychologické poradenství a psychoterapie. Institucionalizace – trendy, aktuální stav. AMRP ČR; etické aspekty odborných intervencí. Etický kodex. Kvalif. stupně; supervize; specializované a integrující výcvikové programy.

Soužití v manželství a rodině – změny a stálosti; vývojové trendy (makrosociálně-historický pohled); M – F otazníky; poradenské konsekvence.

Očekávání od soužití; manželské, rodinné a rozvodové mýty.

2. přednáška/ 17. 3.: Pojetí rodiny, její funkce. Komponenty a procesy.

Struktura; intimita-osobní autonomie; životní hodnotové orientace.

Dysfunkční – fungující soužití: přístupy, modely, poznatky.

Funkční – dysfunkční komunikace; terapeuticko-poradenské konsekvence.

Systémově- interakční paradigma; vznik, vývoj a klíčové pojmy rodinné terapie.

Dynamika soužití – vývojový pohled; etapy; /para/ normativní krize.

Rozvraty, rozvody; /po/rozvodové poradenství, rozvodový potenciál; terapie, mediace.

Opakovaná manželství, nevlastní rodičovství.

3. přednáška/ 14. 4.: Terapeuticky účinné proměnné. Utváření a skladba terapeuticko-poradenského systému. Etapizace poradenského procesu.

Před prvním kontaktem, očekávání klientů; ODA (odbornost-důvěra-atraktivita).

První kontakty, nabízené problémy (potíže, otázky); diagnostika; kontrakt; metody, taktiky a strategie.

Individuální, dyadická a skupinová práce s klienty. Ukončení terapeutického procesu.

Rizika a negativní efekty odborných intervencí.

Přednášky (a semináře) Z. Vybírala – tématické okruhy:

*Termíny: 3. 3., 31. 3. a 28. 4. – **protože část výuky je vedena v seminární formě, účast je povinná.***

A/ Dynamika partnerských vztahů v pojetí různých „škol“, směrů a přístupů. Individuální a systémové přístupy; eklektický a integrující přístup. Pohled na nevědomé či neuvědomované v manželství (archetypy a partnerství). Vzorce vztahů a ve vztazích. Vědomá a nevědomá část základů partnerského soužití, tzv. scénářů. Kořeny „nastavení“ v dětství. Teorie přenosů, projekcí a projektivních identifikací. Hry v manželství. Princip ko-evoluce: Williho přístup. Klinicko-psychologické souvislosti soužití. Co zhoršuje atmosféru v partnerském vztahu?

B/ Styly poradce (manželského, resp. rodinného terapeuta) z hlediska základních poradenských a psychoterapeutických směrů. Alternativní intervence. Systémové paradigma a styl práce. Zásady improvizace (ad hoc intervence). Hlavní zásady (kréda, „filosofie“) poradenství v různých přístupech. Rozdíly mezi individuálním, párovým a (celo)rodinným sezením. Terapeutický trojúhelník a stranění všem: Williho (a Stierlinův) přístup.

C/ Rodinná terapie: počátky, hlavní představitelé; vývoj rodinné terapie ve světě a u nás. Způsoby práce v rodinné terapii. Soudobá rodinná terapie.

D/ Kasuistická prezentace a seminář (indukování, promýšlení, hledání vhodné intervence na kasuistickém „materiálu“).

E/ Pozitivní stránka soužití v manželství a rodině. Pozitivní stránka odluky a rozchodu (rozvodu). Co promítá do své praxe poradce sám?

F/ Agrese a mikroagrese v partnerských vztazích. „Maličkosti“, které otravují soužití.

12. května – závěrečný seminář. Skupinové prezentace.

Literatura

Literatura základní – určená mj. k přípravě na zkouškový test

1. Kratochvíl, S. (2000): Manželská terapie. Praha: Portál – třetí, rozšířené vydání. (Str. 9 – 209)
2. Plaňava, I. (2000): Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace. Brno: Doplněk. (Str. 11-224.)
3. Willi, J. (1998): Párová terapie. Hradec Králové: Konfrontace. (Str. 7 – 114)
4. Simon, F.B., Stierlin, H. (1995): Slovník rodinné terapie. Hradec Králové: Konfrontace – vybraná hesla (cca 40 str.).
5. Jung, C.G. (1994): Manželství jako psychologický vztah. In: Duše moderního člověka. Brno. Atlantis, s.82–92 (10 str.).

6. Willi, J. (2006): Psychologie lásky. Praha: Portál (výběr z knihy – **bude upřesněno**)

Rozšiřující

1. Plaňava, I. (1998): Spolu každý sám. (V manželství a rodině.) Praha: Nakl. LN.
2. Plzák, M.(1988): Poruchy manželského soužití. Praha: SPN.
3. Weber, Roland (2007): Páry v psychoterapii. Praha: Portál.
4. Novák, T., Orinocká, H. (2006): Partnerské a rodinné poradenství - práce s klienty. Praha: Grada.
5. Freemanová, Dorothy R. (1992): Manželská kríza. Martin: Osveta.
6. Knop, J. (2001): Psychoterapie a poradenství. *Konfrontace* 12 (2), s. 83–85.
7. Vybíral, Z. (2000): Psychoterapie, psychoterapeutické poradenství a poradenství. *Konfrontace* 11 (2), s. 83–86.
8. Warshak, Richard A. (1996): Revoluce v porozvodové péči o děti. Praha: Portál.

Pozn.: Další odkazy k jednotlivým tématickým okruhům a další literatura na přednáškách.